

SERBIAN LANGUAGE INSTITUTE OF SASA

LEXICOLOGY AND LEXICOGRAPHY IN THE LIGHT OF CONTEMPORARY APPROACHES

A collection of papers

Edited by:

Stana Ristić, PhD, scientific advisor

Ivana Lazić Konjik, PhD, research associate

Nenad Ivanović, PhD, research associate

Belgrade, 2016

ISBN 978-86-82873-??-?

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА У СВЕТЛУ САВРЕМЕНИХ ПРИСТУПА

Зборник научних радова

Уредништво:

др Стана Ристић, научни саветник
др Ивана Лазић Коњик, научни сарадник
др Ненад Ивановић, научни сарадник

Београд, 2016

Mojca ŽAGAR KARER
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
mojca.zagar@zrc-sazu.si

SODOBNI PRISTOPI V SLOVENSKI TERMINOGRAFIJI

V prispevku najprej opredelimo različne vidike izdelave terminoloških slovarjev, nato pa natančneje predstavimo dva pristopa, ki sta aktualna v slovenskem prostoru. Prvi je pojmovni pristop, ki ima daljšo tradicijo, drugi pa korpusni pristop, ki se opira na novejšje jezikovnotehnološke možnosti. Oba pristopa sta funkcionalna, odvisno od naslovnikov vsakokratnega slovarskega projekta in s tem povezane zasnove slovarja.

Ključne besede: terminologija, terminološki viri, pojmovni pristop, korpusni pristop

0 Uvod

Urejena in usklajena terminologija omogoča nemoteno sporazumevanje med strokovnjaki. Poleg tega je terminologija tudi del jezika v najširšem smislu, zato se ji posveča tudi del jezikoslovcev. Ukvarjanje s terminologijo je torej izrazito interdisciplinarno, saj je terminologija integralni del posameznih strokovnih področij, hkrati pa ima svojo funkcijo tudi v nacionalnih jezikih. S tem je tesno povezano vprašanje rabe nacionalnih jezikov v visokem šolstvu, ki je v zadnjih letih postalo pereč problem v mnogih državah, kjer nacionalne jezike v visokem šolstvu izpodriva angleščina.¹ V slovenskem prostoru so na to v zadnjem času znova opozorili M. Kalin Golob idr. (2014). Postopno opuščanje rabe slovenskega jezika v visokošolskem izobraževanju, za kar si (kljub ustavni dolžnosti zagotavljanja vseh stopenj

¹ Več o tem recimo v zborniku Nacionalni jeziki v visokem šolstvu (Humar, Žagar Karer 2010), ki prinaša izkušnje različnih evropskih držav.

izobraževanja v državnem jeziku) prizadeva del znanstvene skupnosti v Sloveniji, bi imelo uničujoče posledice za razvoj slovenske terminologije. V času, ko je angleščina lingva franca globalne znanosti, je premišljena (terminološka) jezikovna politika zelo pomembna.

Čeprav je terminologija sestavni del slovenskega jezika že od začetkov v *Brižinskih spomenikih* dalje (gre zlasti za obredno terminologijo, več o tem npr. v knjigi A. Legan Ravnika (2008)), za prvi pravi terminološki slovar štejemo del pravnika in jezikoslovca Mateja Cigaleta, ki je 1880 pri Matici Slovenski izdal slovar *Znanstvena terminologija s posebnim ozirom na srednja učilišča*. Tudi v 20. stoletju je bila terminološka dejavnost zelo živahna, že leta 1912 se je recimo začelo delo za nemško-slovenski tehniški slovar. V 2. polovici 20. stoletja se je vpliv nemščine nekoliko zmanjšal, pogosti so bili večjezični terminološki slovarji, s katerimi se je slovenska znanost vključevala v mednarodne znanstvene tokove. Za natančnejši popis slovenske terminološke dejavnosti od začetkov do konca 20. stoletja glej Humar (1999: 239–242).

S terminologijo se danes ukvarja veliko različnih skupin in posameznikov. Po popisu terminoloških slovarjev, ki ga je sestavil sodelavec Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik FR ZRC SAZU Simon Atelšek,² je od leta 1990 do leta 2014 izšlo 294 slovenskih terminoloških slovarjev različnih strokovnih področij, pri čemer niso upoštevani manjši spletni slovarčki, ki vsebujejo nekaj deset terminov, ampak samo tisti (tiskani in elektronski) slovarji, ki so zavedeni v nacionalni bibliografski sistem Cobiss. Gre za slovarje različnih obsegov in zasnov, veliko jih vsebuje tudi tujejezične ustreznike.

Izdelovanje terminoloških slovarjev različnih strok je osnovna naloga Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Terminološki slovarji pa pogosto nastajajo tudi v okviru strokovnih društev, ki imajo svoje terminološke komisije, pri čemer v nekaterih primerih sodelujejo tudi jezikoslovci. Za svoje potrebe terminologijo urejajo tudi posamezni strokovnjaki, npr. kot dodatek doktorski disertaciji ali visokošolskemu učbeniku. V okviru standardizacijske dejavnosti se s terminološkim delom ukvarjajo na Slovenskem inštitutu za standardizacijo (SIST).

Omenimo še Center za družboslovnoterminološko in publicistično raziskovanje na Fakulteti za družbene vede ter Katedro za leksikologijo, terminologijo in jezikovne tehnologije na Filozofski fakulteti (oboje v okviru Univerze v Ljubljani) in Fakulteto za humanistične študije (Univerza na Primorskem), kjer se s terminologijo ukvarjajo zlasti raziskovalno. Različni

² Seznam je dostopen v Sekciji.

glosarji pa nastajajo tudi v okviru študijskih dejavnosti kot priloge diplomskih, magistrskih in doktorskih nalog.

S terminologijo imajo veliko opravka tudi prevajalci in terminologi v okviru nacionalnih in evropskih institucij. V slovenskem prostoru sta na voljo dva prevajalska spletna servisa, in sicer Evroterm³ in Evrokorpus,⁴ na ravni EU pa se terminologija, tudi slovenska, zbira v bazi IATE.⁵ O uveljavljanju slovenščine kot uradnega jezika EU od leta 1996 dalje pišeta D. Erbič in Jakša (2014: 600–619). Terminološke baze so zelo pomembne zlasti za prevajalce, saj se ti pri prevajanju srečujejo s terminologijami različnih strok. Ker za vse stroke niso strokovnjaki,⁶ potrebujejo strokovno verodostojno informacijo, hkrati pa jim koristijo tudi besedilne informacije. Načrtovan je bil projekt slovenskega terminološkega portala,⁷ ki pa žal ni zaživel.

Če poskusimo iz množice terminoloških slovarjev izluščiti različne pristope – in ob tem pustimo ob strani slovarje, ki so bili v celoti prevedeni –, ugotovimo, da so zasnove slovarjev zelo različne. Včasih gre za avtorske slovarje, kjer struktura slovarja odstopa od pričakovane, večinoma pa slovenski terminološki slovarji termine opredelijo z definicijo ali navedejo vsaj tujejezične ustreznike. Ker jih večinoma niso sestavljali jezikoslovci, zelo redko vsebujejo besedilne informacije. Ker je pogost razlog za izdelavo terminološkega slovarja želja po urejanju in poenotenju pojmovnega in poimeovalnega sistema stroke, veliko slovarjev poskuša tudi (implicitno ali eksplicitno) usmerjati rabo. Normativno usmerjanje je značilno tudi za pristop, ki ga bomo opisali v 1. razdelku. V 2. razdelku pa si bomo ogledali pristop k terminologiji, ki se naslanja na novejšje jezikovnotehnološke možnosti.

1 Termini kot jezikovne reprezentacije pojmov

Namen večine slovenskih terminoloških slovarjev je popis in pogosto tudi uskladitev oz. poenotenje terminologije posameznih strok. Praviloma so jih pisali strokovnjaki za strokovnjake, včasih so sodelovali tudi jezikoslovci. V ospredju je pojmovni vidik, z besedilnimi uresničitvami se (vsaj eksplicitno) tovrstni slovarji ne ukvarjajo.

³ <http://www.evroterm.gov.si/>.

⁴ <http://www.evroterm.gov.si/evrokorpus/index.php>.

⁵ <http://iate.europa.eu>.

⁶ V idealnem primeru bi imel prevajalec strokovnih besedil izobrazbo strokovnega področja, iz katerega prevaja, in jezikoslovno/terminološko znanje, a je ta kombinacija v praksi zelo redka.

⁷ <http://lojze.lugos.si/stp/index.html>.

Pojmovni pristop ima korenine v tradicionalnem terminološkem modelu, natančneje v vplivni dunajski šoli terminologije, katere začetnik je bil Eugen Wüster (1898–1977), po osnovni izobrazbi inženir elektrotehnike. Začetki terminološke vede namreč izhajajo iz prakse – Wüster je splošno teorijo o terminologiji (utemeljeno leta 1979 v delu *Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie*) oblikoval tudi na podlagi lastnih izkušenj s terminološkim delom. Še posebej je bila poudarjena potreba po standardizaciji terminologije, pri čemer je bila pozornost namenjena zlasti izredno hitro razvijajočima se področjema tehnike in naravoslovja. Dunajska šola terminologije je preko mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo s standardizacijo, npr. ISO in IEC, še vedno aktualna tudi v svetovnem merilu.

Dunajska šola v središče zanimanja postavlja pojem, ki mu je pripisan termin. Zanj so značilni: onomaziološki pristop, obravnavanje pojmov glede na pojmovni sistem stroke, definiranost pojmov v terminološki definiciji, težnja k enopomenskosti in sinhroni pristop k raziskovanju terminologije (Felber 1984).

1.1 Slovarski pogled – pojmovni pristop

V slovenskem prostoru so se ideje dunajske šole uveljavljale skozi terminološko prakso, teoretičnih razmislekov pravzaprav ni bilo veliko. Strokovnjaki različnih strok, ki so sami pripravljali terminološke slovarje za strokovnjake svoje stroke, so intuitivno upoštevali nekatera od omenjenih načel, zlasti je opazna normativna usmerjenost terminološkega dela z namenom olajšanja strokovne komunikacije. Za ta tip terminologije je terminološki dogovor zelo pomemben.⁸

1.1.1 Primer: slovarji Sekcije za terminološke slovarje

V Sekciji za terminološke slovarje so se v zadnjih letih izoblikovala načela in metode terminološkega dela, ki jih imenujemo pojmovni pristop (Fajfar in Žagar Karer 2015: 141–148). Za pojmovni pristop je značilno, da terminologi, torej jezikoslovci s specifičnim terminološkim znanjem, intenzivno sodelujejo s strokovnjaki področja, za katerega se pripravlja terminološki slovar. Tak slovar je namenjen zlasti strokovnjakom in poskuša upoštevati njihove potrebe. Za strokovnjake je pomembno, da slovar vsebuje definicije, normativne podatke in tudi tujejezične ustreznike.⁹ Ker strokovnjaki – za

⁸ Več o tem v Žagar Karer (2011: 18, 19).

⁹ Več o potrebah strokovnjakov v Fathi (2014: 12–21), o strokovnjakih kot naslovnih terminoloških slovarjev pa v Žagar Karer in Fajfar (2015: 23–35).

razliko od nestrokovnjakov – poznajo pojmovni sistem stroke, ne potrebujejo dodatnih besedilnih informacij.

Terminološko delo v Sekciji za terminološke slovarje poteka v več fazah:

- a) zbiranje gradiva,
- b) izdelava korpusa in geslovnika,
- c) oblikovanje slovarskih sestavkov,
- č) priprava na izdajo slovarja in izid v tiskani in/ali elektronski obliki.

a) Tradicionalno je bilo gradivo, na podlagi katerega so nastajali slovarji, v papirni obliki. Treba je bilo zbrati dovolj strokovnih besedil, ki so jih nato strokovnjaki podčrtovali. Tako so dobili termine, iz katerih je nastal geslovník. Danes se pri tem delu uporabljajo korpusna orodja in faza zbiranja gradiva je bistveno hitrejša. Še vedno pa mora biti izbor strokovnih besedil, ki so podlaga za slovar, skrbno preišljen.

b) Iz specializiranega korpusa, ki nastane na podlagi zbranih elektronskih besedil, se s pomočjo korpusnih orodij izdela seznam terminoloških kandidatov, ki ga nato pregleda in potrdi strokovnjak ali več strokovnjakov. V fazi gradnje geslovnika se torej s pridom uporablja specializirani korpus, ki je namensko izdelan za konkretni slovarski projekt.

c) Najbolj zahtevna in dolgotrajna faza terminološkega dela je izdelovanje slovarskih sestavkov. Pomembno je, da definicije napišejo strokovnjaki, prav tako oni – praviloma v medsebojnem dogovoru – določajo prednostne termine (pri tem jim lahko pomaga tudi terminolog, ki preveri ustaljenost posameznih sopomenk v korpusu). Tudi tujejezične ustreznike dodajo strokovnjaki, saj je pomembno, da gre res za termine v tujem jeziku in ne le za prevod slovenskega termina.¹⁰ Za podatke, povezane z jezikovno platjo termina (naglas, slovnični podatki (rodilniška končnica in spol pri samostalnkih, glagolski vid pri glagolih), po potrebi tudi izgovor), poskrbi terminolog. Terminolog je pozoren tudi na koherentnost prikazanega poimenovalnega sistema stroke. Opozarja na morebitne pojmovne nedoslednosti, predvsem pa vodi in usklajuje delo.

č) Pri pripravi na izdajo se sodelovanje med strokovnjaki in terminologom še okrepi. Ko je slovar pregledan in dokončno usklajen, se iz posebnega računalniškega programa, s katerim nastajajo terminološki slovarji,¹¹

¹⁰ Če gre za npr. kulturno pogojene termine, ki jih v tujem jeziku ni, je morebitni prevod označen, ali pa sta na mestu ustreznika le dve črtici (--).

¹¹ Gre za program *SlovarRed 2.1*, ki sta ga razvila Tomaž Seliškar in nekdanja sodelavka Sekcije Borislava Košmrlj-Levačič ob sodelovanju članov Sekcije za terminološke slovarje.

izpiše besedilo za tisk in besedilo v formatu XML za objavo slovarja v elektronski obliki na spletišču Terminologišče,¹² kjer je trenutno v celoti objavljenih in prosto dostopnih 11 terminoloških slovarjev, ki so nastali v Sekciji po letu 2000, v letu 2016 pa bodo dodani še novi terminološki slovarji. Do vseh zadetkov v terminoloških slovarjih Sekcije za terminološke slovarje je mogoče dostopati tudi preko portala Fran,¹³ kjer je omogočeno tudi iskanje po vseh slovarjih hkrati.

Več o terminografskih odločitvah v zvezi s terminološkimi slovarji, ki nastajajo v Sekciji za terminološke slovarje npr. v Fajfar (2013: 97–103) in Košmrlj-Levačič (2006: 71–87).

Navedimo še nekaj primerov slovarskih sestavkov iz *Terminološkega slovarja avtomatike* (2014) (1 in 2) in *Botaničnega terminološkega slovarja* (2011) (3).

(1)

hibridni model -ega -a m 1. model, ki združuje zvezni model in model diskretnih dogodkov v nedeljivo celoto in opisuje npr. zvezne procese z dvopoložajnimi senzorji, zvezne procese z dvopoložajnimi aktuatorji, šaržne procese

ang.: hybrid model

2. model, ki združuje več pristopov modeliranja z namenom izboljšanja natančnosti modeliranja ali omogočanja modeliranja na določenih problemskih področjih, npr. nadgradnja teoretičnega modela z mehkim ali nevronske modelom

ang.: hybrid model

Iztočnice so onaglašene, sledijo slovnični podatki. Ker termin *hibridni model* označuje 2 pojma, sta v slovarju 2 definiciji. Kot vidimo iz primera, v angleški terminologiji oboje imenujejo z istim terminom, in sicer *hybrid model*.

(2)

distribuirano vodenje -ega -a s → porazdeljeno vodenje

porazdeljeno vodenje -ega -a s vodenje, pri katerem računalniški regulatorji ali PLK-ji vodijo posamezne podprocese ali skupine podprocesov, pri tem pa so povezani s komunikacijskim omrežjem

S: distribuirano vodenje

ang.: distributed control

V tem primeru se kaže tipična normativna funkcija terminoloških slovarjev. S termina *distribuirano vodenje* usmerja na prednostni termin *porazdeljeno vodenje*, pri katerem najdemo vse ostale informacije o pojmu, tudi podatek o sopomenskem terminu (oznaka S).

(3)

¹² <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce#v>.

¹³ <http://www.fran.si/>.

čáša -e ž *organ.* zunanji krog listov pri dvojnem cvetnem odevalu, navadno sestavljen iz manjših, zelenkastih listov, ki imajo zaščitno funkcijo

S: kálíks

GL.: prostolístna čáša, zraslolístna čáša

PRIM.: vènec

ang.: calyx n

nem.: Calyx m, Kelch m

lat.: calyx m

kálíks -a m *organ.* → čáša

prostolístna čáša -e -e ž *organ.* čáša, sestavljena iz čašnih listov, ki med seboj niso zrasli

PRIM.: zraslolístna čáša

ang.: free calyx n

nem.: freiblättriger Kelch m

lat.: calyx dialysepalus m

zraslolístna čáša -e -e ž *organ.* čáša, sestavljena iz čašnih listov, ki so med seboj zrasli

PRIM.: prostolístna čáša

nem.: verwachsenblättriger Kelch m

lat.: calyx gamosepalus m

vènec -nca m *organ.* notranji krog listov pri dvojnem cvetnem odevalu, navadno sestavljen iz večjih, barvitih, različno oblikovanih listov

S: koróla

GL.: prostolístni vènec, zraslolístni vènec

PRIM.: čáša

ang.: corolla n

nem.: Korolle f, Krone f

lat.: corolla f

Botanični terminološki slovar razmerja med pojmi prikazuje tudi eksplicitno,¹⁴ in sicer s pomočjo razmernih izrazov. Tako lahko iz zgornjih primerov vidimo, da sta *kalíks* in *čáša* sinonima (oznaka S), da sta *prostolístna čáša* in *zraslolístna čáša* v pojmovnem sistemu stroke podrejena pojmu *čáša* (oznaka GL.), da sta *prostolístna čáša* in *zraslolístna čáša* med seboj priredna pojma (oznaka PRIM.) in da je *venec* prireden pojmu *čáša* (oznaka PRIM.). Pojmovni sistem si lahko predstavljamo kot nekakšno mrežo, v kateri so pojmi med seboj povezani na različnih ravneh in na različne načine. Opozorimo tudi na možnost navajanja (pod)področnih označevalnikov, ki je smiselna zlasti v obsežnejših slovarjih. Navedeni primeri so označeni z označevalnikom *organ.*, torej *organografija*, ki je v tem slovarju definirana

¹⁴ V večini slovenskih terminoloških slovarjev so razmerja med pojmi sicer prikazana implicitno, praviloma znotraj definicije.

takole: ‘panoga morfologije, ki se ukvarja z opisovanjem videza, zgradbe organov’.

Še enkrat poudarimo, da je pojmovni pristop primeren takrat, kadar je slovar primarno namenjen strokovnjakom.

2 Termini v sobesedilu

Od 90. let 20. stoletja so se množično začele pojavljati kritike dunajske šole. Te segajo od popolnega zavračanja splošne teorije o terminologiji do predlogov za izboljšave njenih posameznih slabosti. Več o kritikah dunajske šole in novih terminoloških teorijah v L’Homme, Heid, Sager (2003: 151–161).

V tradicionalni terminologiji je v središču zanimanja pojem, termin pa je obravnavan kot njegovo poimenovanje. Teorije, ki so se pojavile kot kritike splošne teorije o terminologiji, pa termina ne dojemajo predvsem kot poimenovanje za pojem, ampak je v ospredju njegova vloga v besedilih oz. v specializiranem diskurzu. Na pojav novih teorij in metod, ki se osredotočajo na raziskovanje terminov v besedilih, so v veliki meri vplivali besedilni korpusi, ki so v 90. letih prejšnjega stoletja omogočili raziskovanje terminologije v veliki količini avtentičnih besedil.

2.2 Slovarski pogled – korpusni pristop

S pojavom korpusov slovenskega jezika se je tudi v slovenskem prostoru začela razvijati korpusna terminografija (Logar 2013, Logar in Vintar 2008: 3–17), v novejšem času pa se piše tudi o leksikalno-semantičnem pristopu (Logar, Gantar in Kosem 2014: 41–61), ki pa se od korpusnega bistveno ne razlikuje. Korpusni jezikoslovci se veliko posvečajo načelom gradnje specializiranega korpusa, razmejitvi stroke od drugih (sorodnih) strok, razmejitvi stroke od splošnega jezika, merilom za gradnjo korpusa, označevanju korpusa in jezikovnotehnološkimi orodjem za korpusno obdelavo.

Za razliko od pojmovnega pristopa so pomembne tudi besedilne informacije, novost v terminologiji je zlasti navajanje kolokacij in primerov rabe. Tudi naslovnik slovarja je pri korpusnem pristopu definiran širše: »Naloga terminografa je zadovoljiti čim več poizvedb različnih uporabnikov slovarja, to pa pomeni, da je treba termine vključiti tako, da bosta celovito terminološko informacijo dobila dokumentalist in prevajalec, pa tudi vsi drugi« (Logar in Vintar 2008: 13). S korpusnim pristopom se terminološko delo približuje leksikološkemu, saj je v ospredju opis rabe in besedilne informacije, ki jih je z različnimi jezikovnotehnološkimi orodji mogoče pridobiti iz korpusa. Pojmovnemu vidiku se sicer tudi korpusni jezikoslovci v kontekstu terminologije ne morejo povsem izogniti, saj pri terminoloških slovarjih, ki

nastajajo s korpusnim pristopom, praviloma sodelujejo tudi strokovnjaki s svojim strokovnim znanjem.

2.2.1 Primer: Termis

V slovenskem prostoru je nastalo nekaj korpusnih in delno korpusnih slovarjev, omenimo npr. *I-slovar*¹⁵ in *Turistični terminološki slovar*.¹⁶ Najbolje dokumentiran korpusni slovar oz. podatkovna zbirka pa je *Termis: Terminološka zbirka podatkov odnosov z javnostmi* (v nadaljevanju Termis), ki si ga bomo ogledali nekoliko pobližje.

Slovar je nastal na podlagi jezikoslovno označenega korpusa besedil odnosov z javnostmi KoRP, iz katerega je bil s pomočjo avtomatskega luščenja terminoloških kandidatov pripravljen osnovni geslovnik, nato pa so bili prek orodja *Sketch Engine* oz. njegove aplikacije *Besedne skice* avtomatsko pridobljeni še podatki o besedilnem okolju terminov.¹⁷ Slovar je dostopen na slovarskem portalu *Termania*,¹⁸ ki vsebuje več kot 40 različnih slovarjev, med njimi tudi terminološke.

Primeri slovarskih sestavkov iz Termisa (4):

(4)

korporativni odnôsi z javnostmi♦♦

Odnosi z javnostmi, ki skrbijo za odnose cele organizacije z vsemi njenimi javnostmi. Po tem se razlikujejo od tržnih odnosov z javnosti, ki skrbijo za upravljanje odnosov s potrošniki za posamezne izdelke ali storitve. Korporativni odnosi z javnostmi obsegajo upravljanje odnosov z vsemi notranjimi in zunanji deležniki.

Angleško: **corporate public relations**

- Korporativni odnosi z javnostmi so bili najbolj vplivni kot orodje varovanja pred političnimi posledicami in ne kot prodajni pripomoček.
- Politiki so se hitro polastili načel in metod korporativnih odnosov z javnostmi.

pbz0 in/ali SBZ0

[organizacijski, marketinški] manj...

○ Večina od sedaj povedanega govori o organizacijskih (institucionalnih ali korporativnih) odnosih z javnostmi.

○ Na korporativne (organizacijske) odnose z javnostmi se gleda kot na strateško funkcijo menedžmenta, kot na upravljanje in vodenje komunikacij med organizacijo in njenimi javnostmi.

○ Toda če marketinški in korporativni odnosi z javnostmi niso enakovredni v integriranju, čemu potem »marketinško« že v samem nazivu koncepta?

¹⁵ <http://www.islovar.org>.

¹⁶ <http://www.termania.net/slovarji/78/turisticni-terminoloski-slovar>.

¹⁷ Več o nastajanju slovarja na: <http://www.termis.fdv.uni-lj.si/>.

¹⁸ <http://www.termania.net/>.

○ Tako opredeljeni korporativni in marketinški odnosi z javnostmi se ne izključujejo, temveč so »vzajemno interaktivni«.

→ tržni odnosi z javnostmi

Gigafida, KoRP

tržni odnôsi z javnostmi♦

Odnosi z javnostmi, ki skrbijo za upravljanje odnosov s potrošniki za posamezne izdelke ali storitve.

Angleško: **marketing public relations**

● Osnovne funkcije tržnih odnosov z javnostmi so: podajanje verodostojnih informacij, sponzoriranje dogodkov ter finančna podpora družbeno koristnim dejavnostim.

● Harris (1993) je tako mnenja, da so tržni odnosi z javnostmi ločena stroka od korporativnih odnosov z javnostmi in se bolj približujejo trženju.

→ tržno komuniciranje

→ korporativni odnosi z javnostmi

Gigafida, KoRP

Iz primera vidimo, da se zgradba slovarskega sestavka bistveno razlikuje od slovarskega sestavka v tradicionalnih terminoloških slovarjih. Znak ♦ označuje pogostnost termina v korpusu KoRP. Sledi razlaga, ki ni oblikovana po načelih za terminološke definicije, ampak je daljša in bolj enciklopedična (primer *korporativni odnosi z javnostmi*), nekatera gesla pa imajo tudi terminološko definicijo (primer *tržni odnosi z javnostmi*). Navedena je tudi prevodna ustreznica v angleščini. Sledijo zgledi rabe, nato pa še kolokacije, ki prikazujejo besedilno okolje termina, in zgledi zanje. Če termin kolokacij ne izkazuje, jih ni (primer *tržni odnosi z javnostmi*). V zadnjem delu slovarskega sestavka so s puščico označene povezave na sorodne termine. Sledita povezavi na korpus KoRP ter na referenčni korpus slovenskega jezika Gigafida, kjer si lahko uporabnik termin ogleda še v obliki konkordanc v obeh korpusih.

3 Zaključek

Terminološko delo v Sloveniji je raznoliko in poskuša upoštevati potrebe različnih uporabnikov in naslovnikov slovarjev. Slovarji, ki nastajajo s pojmovnim pristopom, npr. slovarji Sekcije za terminološke slovarje, so namenjeni strokovnjakom, ki poznajo pojmovni sistem stroke. Slovarji, ki sledijo korpusnemu pristopu, npr. Termis, pa nagovarjajo bolj pisano množico naslovnikov, ki zajema tako strokovnjake kot nestrokovnjake. Tudi zaradi slednjih je v teh slovarjih več besedilnih informacij – aktualni so zlasti zgledi rabe in kolokacije. Ob slovarjih, ki nastajajo s pojmovnim in korpusnim

pristopom, ki sta tudi v teoretičnem smislu bolj raziskana, pa nastaja tudi veliko slovarjev, pri katerih ne sodelujejo jezikoslovci oz. terminologi, ampak jih izdelujejo zlasti strokovnjaki sami. Prav tako se z urejanjem terminologije veliko ukvarjajo prevajalci, zlasti v evropskih in tudi državnih institucijah. Verjamemo, da se bo slovenska terminografija še naprej razvijala v različne smeri in poskušala odgovoriti na različne izzive.

LITERATURA

- Erbič, D., Jakša P. 2014. Pozicioniranje slovenskega jezika kot uradnega jezika Evropske unije: od preteklih dejanj k prihodnjim izzivom. V: *Teorija in praksa* 51/4: 600–619.
- Fajfar, T. 2013. Terminologija in njeno uslovarjanje. V: *Slavistika v regijah – Nova Gorica: Zbornik Slavističnega društva Slovenije*. B. Krakar-Vogel (ur.). Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, 97–103.
- Fajfar, T. in Žagar Karer, M. 2015. Pojemovni pristop k izdelavi terminološkega slovarja. V: *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis: Obdobja 34*. M. Smolej (ur.). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 141–148.
- Fathi, B. 2014. Experts and Specialised Lexicography: perspectives and needs. V: *Terminàlia* 9: 12–21.
- Felber, H. 1984. *Terminology manual*. Pariz: Unesco, Infoterm.
- L'Homme, M., Heid, U. in Sager, J. 2003. Terminology during the past decade (1994–2004). V: *Terminology* 9 (2): 151–161.
- Humar, M., 1999. Terminologija (geslo). V: *Enciklopedija Slovenije Š–T*. M. Javornik, D. Voglar, A. Dermastia (ur.). Ljubljana: Mladinska knjiga, 239–242.
- Humar, M., Žagar Karer, M. (ur.) 2010. *Nacionalni jeziki v visokem šolstvu: zbornik prispevkov z Mednarodne konference Jezikovna različnost in nacionalni jeziki v visokem šolstvu*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Kalin Golob, M. (ur.), idr. 2014. *Jezikovna politika in jeziki visokega šolstva v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Košmrlj-Levačič, B. 2006. O terminološkem slovarju in njegovi izdelavi z vidika terminografske ravnine. *Jezikoslovni zapiski* 12/1: 71–87.
- Legan Ravnikar, A. 2008. *Slovenska krščanska terminologija: od Brižinskih spomenikov do srede 19. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Logar, N. 2013. *Korpusna terminografija: primer odnosov z javnostmi*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, in Fakulteta za družbene vede.
- Logar, N. in Vintar, Š. 2008. Korpusni pristop k izdelavi terminoloških slovarjev: od besednih seznamov in konkordanc do samodejnega luščenja izrazov. *Jezik in slovnost* 53/5: 3–17.
- Logar, N., Gantar, P., Kosem, I. 2014 (elektronski vir). Collocations and examples of use: a lexical-semantic approach to terminology. V: *Slovenščina 2.0* 2(1): 41–61. http://www.trojina.org/slovenscina2.0/arhiv/2014/1/Slo2.0_2014_1_03.pdf

- Žagar Karer, M. 2011. *Terminologija med slovarjem in besedilom: analiza elektro-tehniške terminologije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Žagar Karer, M., Fajfar, T. 2015. Strokovnjaki in drugi uporabniki terminologije kot naslovniki terminoloških slovarjev. *Jezikoslovni zapiski* 21/1: 23–35.

SLOVARJI:

- Terminološki slovar avtomatike*. 2014. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Dostopno tudi na: <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/avtomatika>
- Botanični terminološki slovar*. 2011. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Dostopno tudi na: <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/botanichni>
- Termis: Terminološka zbirka podatkov odnosov z javnostmi*. 2013 (elektronski vir). <http://www.termiana.net/slovarji/111/termis>

Mojca Žagar Karer

CONTEMPORARY APPROACHES IN SLOVENIAN TERMINOGRAPHY

S u m m a r y

There are a lot of different activities concerning terminology in Slovenia. In order to take into account the needs of different users and intended users of terminological dictionaries, various approaches are adopted. Nowadays, especially conceptual and corpus approaches are relevant. The dictionaries that address the experts' needs are compiled based on the conceptual approach; hence, the content is based on the concept system of a particular domain. On the other hand, the dictionaries that implement the corpus approach are less specialized and thus intended for a broader range of users, both expert and non-expert; therefore, (con)textual information is added.